

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ ТА ФІЛОЛОГІЇ

**ХІІІ Всеукраїнська
науково-практична конференція**

**ЖУРНАЛІСТСЬКА ОСВІТА
В УКРАЇНІ:
СВІТОВІ ПРОФЕСІЙНІ СТАНДАРТИ**

Суми, 11-12 травня 2017 р.

ПОСТАТЬ ЛІРИЧНОГО ГЕРОЯ У ПОЕЗІЇ ЄВГЕНА ПЛУЖНИКА

Ганна Калантасєвська

кандидат філологічних наук, доцент СумДУ

Каріна Хачатар'ян

І-ий курс, ЖТ-61

Стаття присвячена аналізу поетичної спадщини Євгена Плужника. У роботі подано дослідження творчого доробку митця через розкриття постаті ліричного героя. Розглядається мислення поета в умовах революції та громадянської війни.

Ключові слова: *Євген Плужник, ліричний герой, дегуманізація, цивілізаційні процеси.*

THE LYRICAL CHARACTER IN THE POETRY OF EUGEN PLUZHNYK

Hanna Kalantayevska

associate professor of the Department of Journalism and Philology, Sumy State University

Karina Hachataryan

the 1st year student, JT-61, Sumy State University

The article is devoted to the poetic heritage of Yevgen Pluzhnyk. The paper presents a study of the creative heritage of the poet for disclosure of the identity of the lyrical character. Ye. Pluzhnyk' ideas in terms of the revolution and the civil war are considered.

Keywords: *Evgeniy Pluzhnik, lyrical character, dehumanization, civilizational processes.*

Постать і творчість Євгена Плужника – суперечливі в українській літературі. Дехто з критиків вважав його світогляд об'єктивним і реалістичним, інші ж приписували йому трагічний песимізм у змалюванні подій жорстокого часу. Митець навчався одразу в чотирьох навчальних закладах, але жодного він у результаті так і не закінчив.

У творчості Євген Плужник наслідував поетичну манеру Максима Рильського, вважав його своїм вчителем. Як митець-експресіоніст він не намагався відобразити зовнішні прояви життя, а прагнув розкрити й зрозуміти його внутрішні, приховані сторони.

Творчий доробок Є. Плужника – наслідок впливу громадянської війни та суспільних заворушень на вразливу психіку поета. Його мислення – реакція на дегуманізацію, знецінення людського життя в умовах глобальних цивілізаційних процесів. Поетові судилося жити в «жорстокий і кривавий час», що відобразилося в його творчості.

Через художню деталь Кантемирянин прагнув передати невидиму суть речей. Його ліричний герой перебуває у постійній напрузі, сприймає негативні явища як загальнолюдську драму, він непокоїться через дисгармонійність та асиметричність світу, його ранили жорстокість сучасників.

Актуальність дослідження полягає в необхідності відродити в духовному світі українців початку ХХІ століття моральні пріоритети, простежити вплив історичних обставин на психологію людини, нагадати про життєві цінності кожної маленької особистості.

Мета роботи – дослідити й проаналізувати цілісний внутрішній світ ліричного героя поезій Євгена Плужника.

Євгенові Плужнику належать три збірки: «Дні» (1926), «Рання осінь» (1927), «Рівновага» (1948). Поезія митця – синтез віри, печалі, сумнівів в особистому світосприйнятті нового більшовицького ладу вразливим, духовно багатим інтелігентом. Сучасні літературознавці часом дорікають поетові за безрадінний настрій, мінорні мотиви, внутрішній біль, що вирізняли поетову творчість протягом його короткого життя, супроводжуваного спадковою недугою на тлі суспільних потрясінь.

Науковці відзначали зв'язок лірики Є. Плужника з глибокими філософськими мотивами: смерті, мовчання, сутності життя, кохання і пристрасті, проте давали їй різну оцінку. «Ви справжній поет! Україна була б багата, якби мала десять таких поетів», – захоплювався Є. Плужником М. Рильський [1].

Доробку Плужника властиве органічне поєднання класичної традиції з модерними шуканнями, сполучення елементів експресіонізму та імпресіонізму. Микола Бажан добре розумів Є. Плужника, «...знав його вірші, знав і високо цінував їх, але тільки зараз відчув всю їх значущість, незрівнянність, і, я сказав би, безсмертність» [2, с. 2].

У низці творів поет протиставляє ідею цінності людського життя пропаганді класової ненависті. Такі мотиви звучать у поезіях «Уночі його вели на розстріл...», «А він молодий-молодий...», «Сідало сонце...», «Впало – ставай до стінки!...», «Ще в полон не брали тоді...», «Притулив до стінки людину...» та інших. Ліричний герой твору «Все більше спогадів і менше сподівань...» сумує з приводу швидкоплинності життя, його трагізму:

Все більше спогадів і менше сподівань...

І на чолі утрат сліди глибокі...

Як непомітно ближчає та грань,

Що жде за нею прикінцевий спокій [3, с. 535].

Приречений і герой поезії «А він молодий-молодий» з неголеним пухом на обличчі, хто «ще вчора до школи ходив». Однак смерть він зустрічає з сонячним сміхом, адже «біль не навіки». Поезія «Сідало сонце...» розкриває страшні реалії доби, коли не вирішували, «хто з них винний, а хто з них правий! – З-під однакових стріх», а знищували в ім'я революції. І вже на ранок генерал задоволено повідомить про масові розстріли.

Про драматичні суперечності пореволюційної дійсності й протистояння сумнівів та надій, що роздирають серце поета-гуманіста, ідеться в поемі «Галілей». У ній ліричний герой – це людина, що живе в часи НЕПу. Він ходить по нічному Києву, роздивляється освітлені вітрини розкішних ресторанів, темні провалля вулиць, гущу «давніх повій і нових авто», фіксуючи власні враження в душі. Поет описує духовну деградацію та моральний занепад людей. Він зображує їх як натовп без милосердя, співчуття, толерантності. Митець протиставляє себе тим, «чий щелепи, мов обценьки». Часом ліричний герой асоціює себе з

голодним вовком. Як первісна людина, він усвідомлює, що суспільство живе за хижацькими законами, і протистояти їм він не здатний. У такому середовищі йому байдуже «чи то жити, чи вмерти...». Ліричний герой описує себе:

Я тихенький, тихенький.

Тихіш од трави...

Взагалі, я дуже тихенький [3, с. 527].

Він разом із упослідженими, голодними, безрукими, сліпими, зневаженими, знедоленими, зацькованими життям:

Ну, а я, хто обідає раз на три дні,

Інакше не можу! [3, с. 527]

Злидні й хронічний голод загострили його первісні відчуття, і він усвідомлює себе безсилою комахою на тлі безмежної землі:

Нехай буде воля твоя,

Часе мій.

На землі натовленій цій!

Комашинка маленька я

На твоїй байдужій руці... [3, с. 527]

Палкою мрією персонажа стає виживання. Це бажання робить все навколо другорядним, менш вагомим:

Головне – заробив і з'їв

І щоб трошки здоровий! [3, с. 527]

Та врешті-решт у моторошному спокої мертва свідомість ліричного героя благає лише про одне:

Дайте шматочок щирости!

О, коли б серцем вирости

До безмежної, як біль, тишини! [3, с. 527]

У поемі «Канів» поет багато сказав не тільки про себе особисто. Він порушив питання, на які його оптимісти-сучасники воліли заплющувати очі. Одне з них – місто й село як антагоністичні явища. І як осередок добра і зла. У творі прослідковується, як інтелігент роздвоюється між містом і селом, не приховуючи власної драми:

Чужий, чужий я цим новим богам

З своїм селянським розминувшись Богом! [3, с. 527]

Його ліричний герой – особистість цілісна, наділена панорамним баченням, закохана в рідну землю, сповнена тривоги за її майбутнє.

Поезії «Я знаю...», «І ось ляжу...» сповнені трагічним оптимізмом. Автор вірить, що кров зійде пшеницями, а над усім запанує любов. Ліричний герой митця готовий лягти родючим гноєм, щоб розквітли нові жита. Він, не вагаючись, віддасть життя в ім'я нових посівів.

Герой Євгена Плужника – близький до народу, про це він говорить у віршах «Я – як і всі», «Сідало сонце...» та інших. Життєві трагедії, нещадна доба зламали його, відібрали енергію: «Знесилений, німий, бездушний майже...», – зізнається він читачеві у власному фізичному і моральному виснаженні.

Ліричний герой вірша «Для вас, історики майбутні...» не може навіть підібрати відповідних слів, які б передали драматизм епохи.

Вірші митця емоційно зважені, вони відзначаються удосконаленою та ускладненою образністю («Вчись у природи творчого спокою», «Ніч... а човен – як срібний птах!...»).

Безперечно, помилялися ті, хто вважав (чи вважає й сьогодні) Євгена Плужника виразником занепадницьких настроїв. Він намагався пояснити причини жорстокості, дволітності умовами революції, громадянської війни, необхідністю будувати нове суспільство, але, здається, так і не знайшов вагомих аргументів для виправдання більшовицької людиноненависницької ідеології.

Список літератури

1. Джерело: <http://www.radiosvoboda.org/a/24809122.html>
2. ЦДАМЛІМ України. – Фонд 535. – Опис 1. – Справа 419.
3. Жулинський М. Українська література: творці і твори: учням, абітурієнтам, студентам, учителям. – К. : Либідь, 2011. – 1152 с., іл.

СИНТАКСИЧНІ РЕСУРСИ МОВИ ЗМІ: СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ (НА МАТЕРІАЛАХ ГАЗЕТИ «ДЕНЬ»)

Наталія Прокопенко,

викладач, СумДУ

Каріна Хачатар'ян,

Студентка 1 курсу СумДУ, ЖТ-61

Стаття присвячена дослідженню стилістичних можливостей синтаксичних ресурсів мови засобів масової інформації у створенні емоційно увираженого, логічно побудованого висловлювання.

Ключові слова: синтаксеми, стилістичний синтаксис, тропи, фігури мови.